

Моніторинг лісового законодавства України та ЄС

Період: січень – червень 2026 року

Серія "Моніторинг лісового законодавства України та ЄС" містить короткий огляд законів та законопроектів Верховної Ради України, прийнятих постанов Кабінету Міністрів України, наказів Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України, Державного агентства лісових ресурсів України, що набрали чинності, та є важливими для сталого розвитку лісового господарства.

Далі в цій серії представлено огляд останніх нормативних актів ЄС, що стосуються лісового господарства та лісокористування, які мають відношення до України.

Інформація та оцінки, наведені в цьому документі, не повинні розглядатися як юридична консультація. Проєкт SFI не гарантує точності наведених тверджень. Надана інформація не обов'язково збігається з позицією SFI.

Моніторинг лісового законодавства України

Введені в дію нормативні акти:

Постанова Кабінету Міністрів України від 01.04.2026 № 438 «Про затвердження Національної програми адаптації законодавства України до права Європейського Союзу (acquis ЕС)».

Наданий документ містить положення Національної програми адаптації законодавства України до права Європейського Союзу (acquis ЕС), зокрема за переговорними розділами, які мають значення для лісового сектору, статистики лісового господарства, простежуваності деревини, екологічного обліку та підготовки до вимог ЕС щодо продукції, не пов'язаної зі знелісненням.

У частині статистики документ визначає, що Україна щорічно проводить статистичне обстеження діяльності у галузі лісового господарства, однак Регламент (ЄС) № 691/2011 про європейські еколого-економічні рахунки в частині рахунку лісового господарства наразі не імplementований. Передбачено внесення змін до Методологічних положень державного статистичного спостереження «Лісогосподарська діяльність» до грудня 2026 року з урахуванням європейської номенклатури порід деревини, а також приведення статистики та рахунків у сфері лісового господарства у відповідність до acquis ЕС до грудня 2027 року.

Програма також акцентує увагу на низькому рівні відповідності окремим актам ЕС у сфері деревини та лісового господарства, зокрема Регламенту (ЄС) № 995/2010, Регламенту (ЄС) 2023/1115 (EUDR) та Регламенту (ЄС) №

2173/2005 (FLEGT). У цьому контексті передбачаються заходи щодо розвитку цифрової простежуваності деревини, використання електронної системи обліку деревини (ETAS), підготовки операторів і трейдерів до вимог EUDR, впровадження механізмів FLEGT та контролю ланцюгів постачання.

Окреме значення мають завдання щодо розроблення та прийняття законодавчих змін, пов'язаних із ринком деревини, сертифікацією, визначенням компетентних органів, удосконаленням електронних реєстрів, контролем руху деревини та підготовкою до скасування мораторію на експорт необробленої деревини в межах поступового наближення до правил ЕС.

Практичне значення Програми для лісового сектору полягає в тому, що вона формує середньострокову дорожню карту гармонізації з acquis ЕС: від статистики та еколого-економічних рахунків до цифрової простежуваності деревини, EUDR/FLEGT, кліматичного обліку LULUCF, біорізноманіття та інституційної координації між Мінекономіки, Держлісагентством, Держстатом, Держмитслужбою, Держгеокадастром та іншими органами.

Постанова Кабінету Міністрів України від 04.06.2026 № 730 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансування заходів з ведення лісового і мисливського господарства, охорони і захисту лісів у лісовому фонді».

Постановою затверджено новий Порядок використання коштів державного бюджету за бюджетною програмою «Ведення лісового і мисливського господарства, охорона і захист лісів в лісовому фонді». Документ визначає механізм спрямування бюджетних

коштів на заходи з ведення лісового і мисливського господарства, охорони та захисту лісів у лісовому фонді.

Головним розпорядником бюджетних коштів визначено Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України, а розпорядником нижчого рівня та відповідальним виконавцем бюджетної програми — Державне агентство лісових ресурсів України. Одержувачами коштів є суб'єкти господарювання та їх об'єднання, що належать до сфери управління Держлісагентства.

Кошти спрямовуються, зокрема, на часткову компенсацію вартості робіт з відновлення лісів на територіях бойових дій або тимчасової окупації, ведення державного лісового кадастру, проведення національної інвентаризації лісів, охорону і захист лісів, протипожежні заходи та відтворення лісів постійними лісокористувачами.

Прийняття постанови має важливе значення для відновлення лісів у постраждалих регіонах, забезпечення продовження національної інвентаризації лісів, ведення державного лісового кадастру та підтримки лісокористувачів, які не здійснюють заготівлю деревини в порядку рубок головного користування. Постанова набирає чинності з 01.08.2026.

Постанова Кабінету Міністрів України від 24.06.2026 № 865 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо врегулювання питання стосовно заготівлі деревини».

Постанова сприяє впровадженню сучасних європейських підходів до управління лісами, переходу українського лісового господарства до наближеного до природи лісівництва, та змінює окремі положення ухвалених раніше документів.

Постанова запроваджує механізми практичного переходу до наближеного до природи лісівництва, зокрема: через поступові рубки у Карпатах замість суцільних лісосічних рубок в експлуатаційних лісах; формування системи технологічних коридорів, що дозволить зменшити пошкодження ґрунтів і дерев під час проведення господарських заходів; встановлення чіткої критерії відбору дерев для догляду та рубок, що сприятиме формуванню більш стійких і різновікових лісів. Наслідки бойових дій офіційно визнаються підставою для проведення санітарних рубок, що дасть можливість оперативніше ліквідовувати пошкодження лісів, спричинені війною. Запроваджується новий інструмент – рубки рідколісся, який дозволить відновлювати малопродуктивні ділянки та створювати на їх місці нові ліси.

Постанова також передбачає, що під час воєнного стану та протягом року після його завершення деревина, отримана в результаті суцільних санітарних рубок, не враховуватиметься до ліміту розрахункової лісосіки. Це дозволить збільшити заготівлю деревини для нагальних потреб країни без зміни встановлених принципів сталого ведення лісового господарства.

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.06.2026 № 561-р «Про затвердження Довгострокової стратегії низьковуглецевого розвитку України до 2050 року».

Стратегія визначає сектор землекористування, змін у землекористуванні та лісового господарства (333ЛГ/LULUCF) як один із головних природних інструментів досягнення кліматичної нейтральності. У Стратегії зазначено, що ліси України залишаються нетто-поглиначами парникових газів, однак їхня поглинальна здатність знижується через

зростання заготівлі деревини, втрати від пожеж, шкідників, хвороб, воєнних дій та інших негативних явищ. За оцінками документа, внаслідок бойових дій і пожеж було знищено близько 3 млн. га лісів, що зменшило поглинання парникових газів лісами приблизно на 1,7 млн т CO₂-екв.

Стратегія передбачає, що для досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року необхідно суттєво посилити роль лісів як поглиначів вуглецю. За сценарієм кліматичної нейтральності поглинання у секторі 333ЛГ має зрости до близько 30 млн т CO₂-екв. на рік, зокрема за рахунок створення близько 1 млн га нових лісів, до 50 тис. га нових лісосмуг та продовження створення садів. Документ також підкреслює важливість агролісівництва, полезахисного лісорозведення, відновлення деградованих лісових екосистем і використання природоорієнтованих рішень для підвищення поглинання вуглецю, захисту ґрунтів, водних ресурсів і біорізноманіття.

Окреме значення у Стратегії надається самосійним лісам, які розглядаються як додатковий ресурс для збільшення лісистості без значних витрат на штучне створення насаджень. Водночас документ визнає наявність бар'єрів: дефіцит вільних земель, низьку мотивацію громад і землевласників, складність оформлення самосійних лісів, відсутність дієвих фінансових стимулів та конкуренцію з іншими видами землекористування. Для реалізації потенціалу лісового сектору Стратегія передбачає необхідність законодавчих змін, фінансових механізмів стимулювання лісорозведення, державного та приватного фінансування, компенсаційних механізмів для землевласників, а також інтеграції кліматично орієнтованого лісівництва у державну політику управління лісами.

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.06.2026 № 562-р «Про схвалення Національного плану з енергетики та клімату на період до 2030 року».

Для лісового господарства Національний план має значення насамперед як стратегічний кліматичний документ, що закріплює роль лісів у досягненні цілей декарбонізації України. У документі передбачено масштабне лісорозведення, зокрема створення до 1 млн га нових лісів у довгостроковій перспективі, що дозволить збільшити лісистість території України до 18%, розмінування та відновлення лісів після бойових дій, збереження самосійних лісів, а також посилення ролі лісів як природного поглинача вуглецю. Ці заходи безпосередньо пов'язані з 333ЛГ/LULUCF і мають сприяти виконанню кліматичних зобов'язань України.

Окрему увагу в Національний план приділено впровадженню підходів кліматично орієнтованого лісового господарства. Це передбачає підвищення стійкості лісів до зміни клімату, пожеж, посух, шкідників і хвороб, а також адаптацію методів ведення лісового господарства до нових кліматичних умов. Важливими є також розвиток агролісівництва, створення та відновлення полезахисних лісових смуг, управління торфовищами та консервація деградованих земель, що може сприяти як поглинанню вуглецю, так і захисту ґрунтів та біорізноманіття.

Наказ Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України від 19.02.2026 № 2813 «Про затвердження форм документів, необхідних для реалізації експериментального проекту щодо видачі деяких дозвільних документів у сфері лісового госпо-

дарства в електронній формі»; зареєстрований у Міністерстві юстиції України 31.03.2026 за № 429/45823.

Наказ затверджує форми документів, необхідних для реалізації експериментального проєкту з видачі спеціального дозволу на спеціальне використання лісових ресурсів (лісорубного квитка) та сертифіката про походження лісоматеріалів і виготовлених з них пиломатеріалів в електронній формі.

До затверджених форм належать, зокрема, форма лісорубного квитка, заява на його видачу, акти обстеження деревостанів, акт відведення лісосіки, відомість чергової лісосіки, план лісосіки, польові та переліково-оцінювальні відомості, а також форми документів, пов'язаних із підтвердженням походження деревини для експортних операцій.

Документ є продовженням цифровізації дозвільних процедур у лісовому господарстві, започаткованої постановою Кабінету Міністрів України від 30.05.2025 № 625. Його практичне значення полягає у переході від паперових документів до уніфікованих електронних форм, посиленні простежуваності деревини, інтеграції з електронними системами обліку та підвищенні прозорості процедур спеціального використання лісових ресурсів.

Для лісокористувачів наказ означає необхідність адаптації внутрішніх процедур, підготовки даних у цифровому форматі та належного ведення документації для електронної видачі дозвільних документів.

Наказ Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України від 25.03.2026 № 4351 «Про затвердження Правил державного обліку мисливських тварин і обсягів їх добування»;

зареєстрований у Міністерстві юстиції України 23.04.2026 за № 561/45955.

Наказом затверджено Правила державного обліку мисливських тварин і обсягів їх добування. Правила встановлюють вимоги до порядку проведення державного обліку чисельності мисливських тварин, визначення обсягів їх добування, а також обліку загиблих мисливських тварин.

Документ запроваджує єдиний підхід для користувачів мисливських угідь щодо методів обліку, форм облікових карток, актів проведення обліку, зведених форм звітності та вимог до використання й оприлюднення отриманих даних.

Прийняття Правил має значення для планування охорони, використання і відтворення мисливських тварин, моніторингу стану популяцій, збереження біорізноманіття та запобігання поширенню епізоотичних захворювань серед диких тварин.

Правила також відповідають завданням Стратегії розвитку галузі мисливського господарства України на період до 2035 року, яка передбачає створення сучасної системи обліку та управління мисливськими ресурсами.

Моніторинг лісового законодавства в ЄС

Прийняті нормативно-правові акти

Регламент (ЄС) 2026/1392 Європейського Парламенту і Ради від 20.05.2026 щодо виробництва та реалізації лісового репродуктивного матеріалу (FRM Regulation), яким внесено зміни до Регламентів (ЄС) 2016/2031 та (ЄС) 2017/625 і скасовано Директиву Ради 1999/105/ЄС.

Регламент встановлює оновлені правила виробництва, офіційного контролю, сертифікації, простежуваності та реалізації лісового репродуктивного матеріалу в ЄС. До такого матеріалу належать насіння, частини рослин та садивний матеріал, що використовуються для лісовідновлення, лісорозведення, відновлення лісових екосистем, збереження генетичних ресурсів, адаптації до зміни клімату та виробництва деревини і біоматеріалів. Ключове значення для лісового сектору полягає у підвищенні якості та доступності садивного матеріалу, посиленні простежуваності від збирання до реалізації, використанні цифрових інструментів та урахуванні стійкості до кліматичних змін, шкідників і хвороб. Регламент також передбачає узгодження з правилами здоров'я рослин та офіційного контролю ЄС.

Для України акт є важливим у контексті наближення до *acquis* ЄС, розвитку системи сертифікації лісового насіння і садивного матеріалу, підготовки до участі у внутрішньому ринку ЄС та відновлення лісів, пошкоджених війною, пожежами, шкідниками або іншими надзвичайними подіями.

Регламент опублікований в Офіційному журналі ЄС 26.06.2026. З урахуванням складності переходу від попередньої Директиви 1999/105/ЄС, застосування нових правил передбачає перехідний період.

Регламент Комісії (ЄС) 2026/1383 від 22.06.2026 про внесення змін до Регламенту Ради (ЄС) № 338/97 з метою відображення змін до Конвенції CITES, прийнятих на 20-й Конференції Сторін, та інших змін, погоджених Scientific Review Group.

Регламент оновлює додатки до базового регламенту ЄС щодо торгівлі

видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення. Документ імплементує зміни, ухвалені в межах CITES, і має значення для міжнародної торгівлі видами дерев, рослин, їх частинами та похідною продукцією, якщо такі види включені до відповідних списків.

Для лісового сектору вплив полягає у необхідності перевірки видового складу товарів деревного походження, дозвільних вимог, документів про походження та правил імпорту/експорту для видів, що охороняються. Це особливо важливо для підприємств, які працюють з деревиною екзотичних або цінних порід, меблями, шпоном, музичними інструментами чи іншою продукцією з деревини.

Для України регламент є релевантним у контексті зближення митних, дозвільних і природоохоронних процедур з правилами ЄС, а також контролю за міжнародною торгівлею видами, які охороняються CITES.

Документи Європейської Комісії та імплементаційні матеріали, релевантні для лісового сектору

Звіт Комісії COM(2026) 191 final від 04.05.2026 щодо спрощення застосування Регламенту (ЄС) 2023/1115 про продукцію, не пов'язану зі знелісненням (EUDR).

Звіт підготовлено на виконання мандату, наданого після змін до EUDR у грудні 2025 року. Комісія оцінила вплив уже запроваджених спрощень на адміністративне навантаження, зокрема для мікро- та малих операторів, фермерів і лісівників, а також окреслила подальші заходи для практичного запуску EUDR наприкінці 2026 року.

Комісія не запропонувала повторно відкривати базовий текст EUDR, а зосередилася на роз'ясненнях, уточненні сфери застосування, оновленні інформаційної системи та інструментах сприяння торгівлі. Для деревини та виробів з деревини це означає, що підготовка до належної перевірки походження, геолокаційних даних і підтвердження відсутності зв'язку із знелісненням залишається актуальною. Для України документ має практичне значення, оскільки українські експортери деревини та виробів з деревини мають бути готові надавати операторам ЄС інформацію про законність походження, простежуваність, геолокацію ділянок заготівлі та відповідність продукції правилам EUDR.

Пакет спрощення EUDR, оприлюднений Комісією 04.05.2026: оновлені настанови, FAQ, проєкт делегованого акта щодо переліку товарів і проєкт оновленого імплементаційного акта щодо інформаційної системи.

Пакет має на меті забезпечити правову визначеність для операторів, держав-членів ЄС, третіх країн і постачальників. У ньому надано додаткові роз'яснення щодо ланцюгів постачання, ролей операторів та трейдерів, геолокації, електронної комерції та спрощеного режиму для мікро- і малих первинних операторів.

Окремо запропоновано технічні зміни до предметної сфери EUDR: можливе виключення окремих категорій продукції та уточнення переліку товарів, що підпадають під регулювання. До ухвалення відповідного делегованого акта ці положення слід розглядати як проєктні. Для лісового сектору України важливо відстежувати фінальну редакцію додатка I до EUDR, оскільки саме він визначає конкретні коди товарів, щодо яких

імпортери ЄС вимагатимуть належну перевірку та підтвердження простежуваності.

Проект Делегованого регламенту Комісії щодо внесення змін до додатка I Регламенту (ЄС) 2023/1115.

Проект спрямований на технічне уточнення переліку товарів, які є релевантними для EUDR, з метою спростити застосування регламенту та уникнути невизначеності на митному кордоні ЄС. Він не є остаточним актом і не змінює базового переліку релевантних сировинних товарів: велика рогата худоба, какао, кава, олійна пальма, каучук, соя та деревина. Практичний наслідок для суб'єктів господарювання полягає у необхідності перевіряти не лише загальну належність товару до деревини або виробів з деревини, але й конкретний код комбінованої номенклатури та його статус у додатку I EUDR.

Автор, редакційна група, контакти:

Загальний моніторинг лісового законодавства:

Віктор Симоненко – короткостроковий експерт

Редактори:

Віталій Сторожук – національний координатор проєкту

Фолькер Зассе – керівник проєкту

Тел.: +38 (067) 964-77-02

info@sfi-ukraine.org.ua

www.sfi-ukraine.org.ua

